

Nacka kommun
info@nacka.se
Rektor Jarl Axelson
jarl.axelsson@nacka.se

Beslut
2017-05-30
Dnr 40-2016:202

Beslut

efter kvalitetsgranskning av yrkesprogrammets
ändamålsenlighet i Nacka gymnasium i Nacka
kommun

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av yrkesprogrammets ändamålsenlighet under våren 2017. Det övergripande syftet med granskningen är att bedöma hur skolorna skapar helhet och sammanhang i utbildningen för eleverna på yrkesprogrammen utifrån de kunskaper som uttrycks i examensmålen. Granskningen fokuserar på lärares samverkan och på hur rektor bedriver sitt pedagogiska ledarskap för att skapa en sammanhållen utbildning för eleverna.

Granskningens två huvudfrågor är:

- Samverkar lärarna för att skapa balans mellan teori och praktik så att eleverna får den helhet och det sammanhang som behövs för att utveckla de kunskaper som uttrycks i examensmålen?
- Skapar rektor förutsättningar för samverkan mellan lärare på yrkesprogrammen, och mellan utbildningens olika delar, så att eleverna får den helhet och det sammanhang som behövs för att utveckla de kunskaper som uttrycks i examensmålen?

Granskningen omfattar 36 kommunala och fristående gymnasieskolor. På varje gymnasieskola har ett av följande program granskats:

- Barn- och fritidsprogrammet
- Bygg- och anläggningsprogrammet
- Vård- och omsorgsprogrammet

Granskningen av Nacka kommun och Nacka gymnasium ingår i detta projekt. Nacka gymnasium besöktes den 19 och 20 april 2017. Ansvariga inspektörer har varit utredarna Karin Lindqvist och Ulrika Sutorius.

På Nacka gymnasium har Skolinspektionen granskat bygg- och anläggningsprogrammet.

I samband med besöket genomfördes intervjuer med rektorer, lärare, elever och APL-handledare (APL = arbetsplatsförlagt lärande). För att kunna bedöma rektors och lärares arbete med skapa helhet och sammanhang i utbildningen för eleverna på utvalt yrkesprogram har Skolinspektionen även begärt in ett antal dokument, bland annat dokument som visar på lärares samverkan och på vilket sätt den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen bidrar till helhet och sammanhang i elevernas lärande.

2017-05-30

2 (15)

Dnr 40-2016:202

I detta beslut redovisar Skolinspektionen iakttagelser, analyser och bedömningar. Beslutet ger också en beskrivning av de utvecklingsområden som framstått som mest centrala att prioritera i det lokala kvalitetsarbetet.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de huvudmän och skolenheter som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden hos andra gymnasieskolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens kvalitetsgranskning visar att Nacka gymnasium på många sätt arbetar för att eleverna på bygg- och anläggningsprogrammet ska få helhet och sammanhang i sin utbildning, men att det finns områden som behöver utvecklas. Granskningen visar att lärarna är organiserade i programlag med både yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen, vilket ger möjligheter till samplanering och diskussioner. Kontakt och samarbete underlättas genom att flera av lärarna i arbetslaget sitter i anslutning till bygghallen, där eleverna har stor del av sin undervisning. Framförallt innebär närheten mellan lärare och elever att eleverna känner en tillhörighet i programmet. Lärarna samverkar kring elevernas skolsituation i hög grad. Eleverna tycker att lärarna är mycket engagerade, att de både lär ut bra och bryr sig om dem. Lärarna samverkar här för att skapa ett socialt klimat som ger eleverna trygghet och är en god grund för lärande. När det gäller samverkan över ämnesgränser sker detta endast i liten utsträckning. Lärarna genomför dock en del ämnesintegrering och infärgning. I vissa fall fokuserar lärarna dock på det centrala innehållet utan att färga in mot byggämnen, eftersom de menar att de centrala proven i vissa ämnen är en styrande faktor för undervisningen.

Granskningen visar att skolan verkar för att handledarna ska gå Skolverkets handledarutbildning, vilket flera av dem också gör. Detta har varit positivt för handledarna som har förstått sitt uppdrag i större utsträckning, men det har också inneburit att de inte upplever en tydlig koppling mellan praktik och elevernas skolförlagda utbildning. Handledarna efterfrågar bland annat större tydlighet kring vilka moment och kurser eleverna läser, vilket är viktigt för dem att veta när de ska planera den arbetsplatsförlagda utbildningen. Dessutom visar granskningen att det varierar om eleverna får uppföljningsbesök på sin APL.

Granskningen visar också att rektorn ger förutsättningar för en sammanhållen utbildning. Bland annat sker detta genom att rektorn uppmuntrar samverkan mellan lärarna och ser till att programmet arbetar med värdegrundsfrågor.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden:

- Lärarna på programmet behöver utveckla det ämnesövergripande arbetet i yrkesämnena och gymnasiegemensamma ämnen och i större utsträckning utgå från examensmålen i sin undervisning. Detta för att eleverna ska få en större upplevelse av helhet och sammanhang i sin utbildning.
- Rektorn behöver se till att alla elever får besök under och uppföljning av det arbetsförlagda lärandet och att det blir tydligt vilka moment och kurser som eleverna genomför under sin APL. Detta för att utveckla elevernas upplevelse av sammanhang i utbildningen.

Beskrivning av huvudman och besökta skolenhet

Nacka gymnasium är en kommunal gymnasieskola i Nacka kommun med cirka 2 150 elever. Nacka gymnasium erbjuder ekonomiprogrammet, naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet, teknikprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, hantverksprogrammet, hotell- och turismprogrammet och introduktionsprogram. På skolan finns också gymnasiesärskola.

På Nacka gymnasium, som består av två skolenheter, ingår bygg- och anläggningsprogrammet i enheten Skola Natur och Teknik. Den andra enheten heter Skola Samhälle. På Skola Natur och Teknik går det 976 elever och 60 av dessa går på bygg- och anläggningsprogrammet.

Skolans lärare är organiserade både i arbetslag och i ämnesgrupper. En av de biträdande rektorerna har ett delegerat ansvar för det aktuella programmet och arbetslaget. Byggarbetslaget leds av en arbetslagsledare och består av två yrkeslärare, två lärare i respektive svenska/engelska och matematik/samhällskunskap samt en yrkesutbildad elevassistent. Ämnesgruppen består av de två yrkeslärarna samt elevassistenten.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redogör Skolinspektionen mer utförligt för sina bedömningar kring frågeställningarna.

1. Samverkar lärarna för att skapa balans mellan teori och praktik så att eleverna får den helhet och det sammanhang som behövs för att utveckla de kunskaper som uttrycks i examensmålen?

Enligt 16 kap. 6 § skollagen (2010:800) ska det för varje nationellt program finnas examensmål som innehåller mål för programmet. Av förarbetena till skollagen (prop. 2008/09:199 s. 117) framkommer att examensmålen ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen från elevens första dag på programmet. Det framkommer också att examensmålen ska styra utbildningen och gymnasiearbetets utformning och innehåll. Av 1 § förordning (2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program framgår bland annat att examensmålen gäller utöver de gemensamma kunskapsmål för gymnasieskolans nationella program som anges i läroplanen för gymnasieskolan.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 11) föreskriver i kapitel 2.1 bland annat att läraren ska:

- i undervisningen skapa en balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande,
- samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen,
- organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet att arbeta ämnesövergripande.

1.1 Ger samarbetet mellan lärare i yrkesämnena och gymnasiegemensamma ämnen eleverna möjlighet till en upplevelse av helhet och sammanhang i sin utbildning?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att samarbetet mellan lärare i yrkesämnena och lärare i gymnasiegemensamma ämnen fungerar väl i vissa delar men behöver utvecklas i andra. Lärarna samverkar mycket för att skapa ett gott socialt klimat och trygghet för eleverna, vilket är en god grund för lärande. Alla intervjuade lärare framhåller att de också brukar samverka genom att tillsammans åka till

2017-05-30

5 (15)

Dnr 40-2016:202

museum, opera och teater samt andra studiebesök med eleverna. Programmets arbetslag fungerar som ett stöd och nätverk för eleverna, men lärarna samverkar inte i planering och genomförande av undervisningen i någon större utsträckning. Skolinspektionen bedömer att detta behöver utvecklas. Lärarna arbetar i viss utsträckning med ämnesintegrering, men behöver i högre grad se till att planera och genomföra undervisningen utifrån examensmålen. Om examensmålen genomsyrar undervisningen, får eleverna större möjligheter att uppleva helhet och sammanhang i utbildningen.

Undervisningen genomförs delvis med utgångspunkt i examensmålen

De elever som Skolinspektionen intervjuat på bygg- och anläggningsprogrammet på Nacka gymnasium känner inte till examensmålen som begrepp, men i viss utsträckning känner de till innehållet. Exempelvis examensmålet som handlar om problemlösning är väl känt. Eleverna uppger att de "självklart" arbetar med problemlösning, inom såväl byggämnen som i matematik. Bland lärarna i gymnasiegemensamma ämnen varierar det huruvida de explicit utgår från examensmålen i sin undervisning. De menar att problemlösning exempelvis kommer in när eleverna varje fredag skriver en blogg med byggtema i ämnet svenska. I denna beskriver de problem och svårigheter som de har stött på under veckan. Enligt yrkeslärarna genomsyrar examensmålen hela utbildningen. De beskriver att de till exempel låter eleverna resonera sig fram till svar och att de får komma med nya lösningar när något inte blir helt rätt. Rektorn framhåller att examensmålen särskilt ska synas i gymnasiearbetet där yrkesutbildningen knyts ihop. Dock säger lärarna att de inte brukar diskutera examensmålen i arbetslaget.

Lärarna samverkar men behöver utveckla ämnesövergripande undervisning

Eleverna berättar att de upplever en närhet till sina lärare i de gymnasiegemensamma ämnena, bland annat för att de ingår i arbetslaget och för att de har sina arbetsrum vid bygghallen. Det är också två lärare i gymnasiegemensamma ämnen som är elevernas mentorer i årskurs 1. Lärarna samverkar mycket kring eleverna, särskilt på ett individuellt plan. Det mesta sker vid informella möten. Lärarna berättar att eleverna känner sig mycket uppskattade av dem och att de ibland upplever att de första gången får positiv återkoppling. Detta leder enligt lärarna till att eleverna under åren mognar på ett påtagligt sätt. Lärarna säger: "Det är stort fokus på att eleverna ska trivas, samarbetsövningar och samtal om hur man är en bra kompis. Det är öppet i klassrummet och ingen skäms". Rektorn bekräftar att bygg- och anläggningsprogrammets organisation har varit

”framgångsrik”. Han säger att det alltid finns en trygghet för eleverna med lärare som alltid finns för dem: ”Det är ett mycket tigt socialt nätverk kring elevgruppen”.

Alla intervjuade betonar betydelsen av att de flesta ämnen som eleverna har, sker i eller i anknytning till bygghallen. Här har även många av deras lärare sina arbetsrum. Rektorn berättar att efter att även lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena började undervisa på samma plats, blev studiemiljön mycket bättre för eleverna. Att mycket var samlat på samma plats underlättade avsevärt för elevernas studier. Programmet kallas ”byggfamiljen” eftersom lärarna i hög utsträckning samverkar med varandra och eftersom nästan all undervisning sker i eller nära byggsalen. En elev säger: Vi har bildat en form av extrafamilj kan man säga. Kontakten är väldigt bra till lärarna”.

Inom byggarbetslaget sker enstaka ämnesövergripande samarbeten mellan yrkeslärare och lärare i gymnasiegemensamma ämnen. Till exempel har undervisning om arbetsmiljö i byggämnen kopplats till samhällskunskap. Ibland sker det ämnesövergripande samarbeten spontant, som när en av yrkeslärarna berättar om en elev som behövde hjälp med en presentation i svenska, vilket ledde till att byggläraren kunde komma med nya infallsvinklar. Yrkeslärarna berättar att de samarbetar med idrottläraren, när det gäller ergonomi och hälsa. Lärarna har planerat och genomfört styrkeövningspass som inkluderar både byggämnen och idrott-och hälsa, och såväl praktiska som teoretiska inslag. Också rektorn framhåller att det sker samverkan mellan matematik, svenska, idrott och hälsa och byggämnena. Skolan har också schemalagt dubbelktioner och förlagt historia, geografi och religion i bygglokalerna, vilket gör att samarbeten blir lättare att genomföra. Lärarna tycker att de har blivit bättre på att samarbeta än förut. Även andra slags samarbeten sker mellan lärarna i byggprogrammet. Exempelvis bjöd lärarna in en före detta kriminell person som föreläste för eleverna, vilket ledde till uppgifter i både svenska och samhällskunskap.

Men lärarna uppger att det är svårare att samverka med lärare som inte ingår i byggarbetslaget, i och med att skolan är stor. Rektorn berättar dock att nästa steg för att skapa ännu mer sammanhang inom bygg- och anläggningsprogrammet, är att knyta lärarna i religion, historia och samhällskunskap till programmet. Rektorn påtalar att även om han uppmuntrar lärarna att samverka, behöver eleverna ha byggämnena koncentrerat så att de får förståelse för dessa ämnen.

2017-05-30

7 (15)

Dnr 40-2016:202

Lärarna färgar in mot yrkesutgång

Eleverna uppger att lärarna färgade in mot bygg i de gymnasiegemensamma ämnena i årskurs 1. Då använde läraren i matematik exempel från bygg- och anläggningsyrken, vilket läraren bekräftar att hen brukar göra ibland. I intervjun säger en elev om matematikundervisningen: "Där lärde vi oss om radie, hur man räknar omkrets och volym. Han var inriktad på uträkningar som vi skulle ha användning av". Även i de dokument som skolan har skickat till Skolinspektionen, ingår exempel på uppgifter i matematik som är infärgade mot byggnad. Exempelvis finns uppgifter som handlar om att räkna ut kostnaden för att gipsa ett rum. Några elever säger dock att de inte vill att undervisningen i matematik ska vara byggreglaterad, eftersom de menar att den troligen skulle bli för lätt då. Också lärare uppger att det kan vara svårt att färga in mot bygg- och anläggningsprogrammet i större utsträckning, eftersom de nationella proven inte tar hänsyn till detta, utan utgår från det centrala innehållet i kursen. De nationella proven i matematik är en styrande faktor i planeringen av undervisningen.

Läraren i svenska och engelska uppger också att viss infärgning sker i årskurs 1 men att det är svårare att genomföra i årskurs 2 och 3 eftersom eleverna sällan läser svenska 2 och genomför sin kurs i engelska i årskurs 1. Men läraren beskriver ändå flera tillfällen då hen arbetar med infärgning. Ovanstående beskrivning av bloggen som eleverna skriver varje vecka är också ett exempel på hur läraren i svenska använder infärgning. Även under elevernas APL skriver de en rapport med byggläraren, men svenskämnet involveras inte i denna.

Läraren i svenska berättar också att hen brukar anpassa undervisningen till individerna och arbetar bland annat med att skriva CV med eleverna utifrån deras intressen och framtida yrkesroll. Det skapar, enligt henne, en större motivation för ämnet hos vissa av eleverna. I svenska har eleverna också läst yrkes-specifika texter om exempelvis löneförhandling. En elev bekräftar att läraren färgar in: "I svenska och engelska är det också en lärare som är kopplad till bygg". Även läraren i samhällskunskap berättar att hen försöker färga in på så sätt att undervisningen behandlar arbetsprocesser, fackliga frågor och sådant som rör byggbranschen.

Lärarna i gymnasiegemensamma ämnen och yrkeslärare arbetar tillsammans med kollegialt lärande

Rektorn berättar att skolan arbetar med kollegialt lärande. Detta genomförs på olika sätt beroende på behov och önsknings inom programmen. På bygg- och anläggningsprogrammet arbetar lärarna, enligt rektorn, med förhållningssätt och värdegrund. De jobbar med hur de ska göra för att vara tydliga, för att ha en samsyn när det gäller krav och hur de ska bemöta elever som har svårigheter. Detta har fått genomslag genom att det har blivit mycket lugnare studiemiljö och att eleverna har fått lättare att passa tider.

Lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena berättar att det sker visst kollegialt lärande genom att en lärare i svenska leder det gemensamma kompetensutvecklingsarbetet. Läsläytet tillsammans med yrkeslärare från bygg- och anläggningsprogrammet och elprogrammet.

1.2 Ges eleverna möjlighet till helhet och sammanhang i sin utbildning genom att APL och den skolförlagda utbildningen ömsesidigt bidrar till att utveckla de kunskaper som framgår av examensmålen?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att eleverna till viss del ges möjlighet till helhet och sammanhang genom att den skolförlagda utbildningen kopplas samman med det arbetsplatsförlagda lärandet men att detta behöver utvecklas. Granskningen visar att bygg- och anläggningsprogrammet har utvecklat genomförandet av APL, bland annat genom att uppmuntra handledarna att gå Skolverkets handledarutbildning. Många av handledarna som bygg- och anläggningsprogrammet använder genomför därför denna utbildning. Men granskningen visar att det varierar huruvida eleverna får besök av sina handledare för uppföljning. Det kan leda till att lärarna går miste om att knyta samman APL med den skolförlagda delen av utbildningen, vilket kan försvåra för eleverna att uppleva en utbildning som hänger samman. Lärarna behöver därför se till att alla elever får uppföljningsbesök under sin APL-period. För att utbildningens sammanhang ska bli tydligt för eleverna, behöver det också bli tydligare för handledarna vilka kurser eller moment som eleverna genomför på sin APL.

Slutligen visar granskningen att kursmoment från de gymnasiegemensamma ämnena i ringa omfattning beaktas i planeringen av APL. Skolinspektionen be-

2017-05-30

9 (15)

Dnr 40-2016:202

dömer att rektorn och lärarna behöver reflektera över om och hur de gymnasiegemensamma ämnena skulle kunna bidra med ytterligare aspekter och perspektiv vid APL.

Elevernas APL kopplas inte alltid till den skolförlagda utbildningen

Det varierar hur ofta yrkeslärarna besöker APL-platserna för att följa upp elevernas lärande. En del elever får enligt de intervjuade lärarna besök två gånger i månaden, men några elever har inte fått besök på flera månader. Det beror på omständigheter som elevernas behov av besök, men också på att de ibland är svåra att nå på arbetsplatser som ligger långt bort från skolan. Lärarna pekar på att arbetsplatsbesöken är ett utvecklingsområde för dem, eftersom de tycker att det är viktigt: "det är där man bygger upp förtroendet och skapar personliga relationer". Problemet, säger lärarna, är att de inte alltid hinner med. De är alltid cirka en timme på arbetsplatsbesök och det är långt mellan platserna, vilket gör att lärarna tycker att de inte riktigt hinner med så många besök som de vill. Rektorn menar dock att lärarna har tillräckligt med tid till sitt förfogande. Eleverna är å andra sidan inte nöjda med att lärarnas arbetsplatsbesök ibland uteblir. Också handledarna berättar att lärarna ibland mer sällan besöker arbetsplatserna. En av dem har haft ett besök under flera månader, men tycker själv att det inte har någon större betydelse. Handledarna uppger att de känner till syftet med besöken men samtidigt att de inte är insatta i bygg- och anläggningsprogrammet i sin helhet eller nuvarande form. Rektorn påtalar att lärarnas besök på APL-platserna är viktiga. Förutom att följa upp elevens lärande, behöver de ha god kontakt med handledaren för att ge stöd i handledningen.

Enligt lärarna följer de vid besöken upp vad eleverna har lärt sig och om det har varit några problem för dem. Enligt de intervjuade lärarna förs oftast ett trepartssamtal mellan elev, handledare och lärare då läraren följer upp hur det går för eleven. Lärarna berättar att eleverna ofta vet hur de ligger till kunskapsmässigt och att de då resonerar utifrån det. Ibland sker dessa samtal istället i större grupper med flera elever och handledare. Både lärarna och handledarna säger att även detta upplägg oftast fungerar väl.

Eleverna säger att deras APL knyter an till den skolförlagda utbildningen men samtidigt tycker de att det är på arbetsplatserna som de lär sig mest. En elev säger: "Det man gör i skolan är en väldigt liten del av det man gör på praktiken... i skolan är det mer grundläggande utbildning" och "i skolan lär de ut på ett lite äldre sätt".

2017-05-30

10 (15)

Dnr 40-2016:202

Det står klart i intervjuer med såväl lärare och elever som med rektorn, att det finns en god koppling mellan yrkesämnena och APL, men att denna är svagare mellan de gymnasiegemensamma ämnena och APL. Det beror, enligt lärarna, mest på att det är yrkesämnena som eleverna behöver arbeta med på sin APL, men också på att svenska inte finns på schemat i årskurserna 2 och 3, dvs. under den period som eleverna genomför sin APL.

Ett sätt att skapa sammanhang i elevernas utbildning är att bjuda in företrädare för yrket. På bygg- och anläggningsprogrammet på Nacka gymnasium händer det vid enstaka tillfällen att företrädare för arbetslivet har medverkat i den skolförlagda delen av undervisningen, vilket kan ses som ett sätt att ge eleverna sammanhang. Till exempel har facket kommit till skolan för att prata med eleverna på programmet.

Otydlig information om moment och kursmål till handledarna

Genom det tidkort som, enligt yrkeslärarna motsvarar innehållet i kurserna och antal timmar, vet handledarna vad eleverna ska göra ute på arbetsplatsen. Cirka 100 timmar motsvarar en hundrapoängskurs. Lärarna uppger att eleverna ibland får komplettera kursmoment på skolan som inte gått att genomföra på APL-platsen. Samtidigt uppger handledarna att de inte är säkra på vilka kurser eleverna läser eller vilka moment som är kopplade till deras APL.

Enligt både elever och handledare har eleverna inte med sig uppgifter från skolan till sin APL-plats. Istället får de arbetsuppgifter av sina handledare. Handledarna säger att de skulle önska att momenten var mer specificerade så att de alltid visste att eleverna fick rätt uppgifter. Som det är nu upplever de att ansvaret mest ligger på dem själva. Det framkommer att handledare som har gått Skolverkets handledarutbildning, inte tycker att det som sker i handledaruppdraget alltid stämmer överens med skolans upplägg av APL. I utbildningen lärde de sig att de skulle godkänna moment som eleverna genomförde, men det tycker de inte sker i verkligheten. Istället menar handledare att eleverna själva har hand om att fylla i de aktiviteter som de genomför i tidkorten. Detta håller dock inte lärarna med om. I intervjun säger de att handledaren eller "basen" på bygget, fyller i en bedömning av elevernas praktiska kunskaper. Det kan till exempel handla om hantverkskänsla men också om att hålla tider. Det tyder på att handledarna gör olika vilket kan bero på varierande och otydlig information från lärarna.

2017-05-30

11 (15)

Dnr 40-2016:202

Samtidigt tycker handledarna att kontakten med skolan är mycket bra och informativ, och är generellt nöjda med lärarnas besök på APL-platsen. Yrkeslärarna berättar att de förbereder handledarna på olika sätt, bland annat genom att informera dem om var eleverna befinner sig kunskapsmässigt. De vill gärna att alla ska göra handledarutbildningen, vilket har blivit lättare med Skolverkets utbildning. De kräver också att handledarna skickar in intyget från utbildningen. En av de intervjuade lärarna förklarar vikten av att handledaren förstår sitt uppdrag: "Det gäller att få handledaren att identifiera lärtillfällen för eleven, praktiken är som en lång förberedelse för anställning, vi arbetar mot samma mål."

2. Skapar rektor förutsättningar för samverkan mellan lärare på yrkesprogrammen och mellan utbildningens olika delar så att eleverna får den helhet och det sammanhang som behövs för att utveckla de kunskaper som uttrycks i examensmålen?

Enligt 2 kap. 9 § skollagen (2010:800) ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. I 2 kap. 10 § skollagen framgår att rektor beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 648) framkommer att [rektors] besluten kan röra exempelvis personalens ansvarsområden, schemaläggning eller barnens och elevernas fördelning på klasser eller grupper.

Av läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 11) framgår att rektor som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att:

- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier,
- skolans arbete med kunskapsområden, där flera ämnen ska bidra och samordnas så att de utgör en helhet för eleven.

2.1 Säkerställer rektor att innehållsliga och kulturella förutsättningar stödjer en sammanhållen utbildning?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorns arbete med att säkerställa att innehållsliga och kulturella förutsättningar stödjer en sammanhållen utbildning fungerar väl. På Nacka gymnasiums bygg- och anläggningsprogram samverkar lärarna mycket för att eleverna ska trivas och uppleva en sammanhållen utbildning. Eleverna kan komma till lärarna vid problem på APL-platserna och de upplever bygg- och anläggningsprogrammet som ett gott sammanhang att delta i. Rektorn ger också varje arbetslag i uppdrag att skapa större sammanhang i utbildningen. Förutom att skapa ett socialt sammanhang kring eleverna på bygg- och anläggningsprogrammet, förekommer som tidigare beskrivits, en del ämnesintegrering. Dock förekommer ämnesöverskridande arbete till viss del. Det framkommer att eleverna ofta möter en annan värdegrund på sina APL-platser, än i skolan, men det har blivit bättre genom att alltfler handledare går Skolverkets handledarutbildning.

Rektorn uppmuntrar samverkan mellan lärarna

Rektorn berättar att varje arbetslag har som uppdrag att skapa större sammanhang i utbildningen. Som tidigare beskrivits berättar såväl elever som lärare om den sociala sammanhållningen som finns på bygg- och anläggningsprogrammet på Nacka gymnasium. Rektorn har också sett till att de flesta lärarna är samlade vid byggsalen, även lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena. Dessutom är lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena mentorer för eleverna i årskurs 1.

Vidare berättar lärarna att bygg- och anläggningsarbetslaget träffas två gånger i månaden då de samverkar om elevernas sociala och individuella situationer, men också om gemensamma aktiviteter som studiebesök. De säger också att de inte samverkar så mycket över ämnesgränser med exempelvis tema-arbeten. Utöver de formella arbetslagsmötena, träffas de ständigt i informella möten.

När det gäller ämnesövergripande arbete i 50-poängskurser, säger rektorn dock att det är svårt att genomföra: "Vi har gett arbetslaget i arbetsuppdrag att jobba ämnesövergripande så mycket de kan, men vi ställer också krav på att eleverna ska bli anställningsbara och få yrkesexamen. Vi har inte prioriterat ämnesövergripande arbete jättemycket, vi ser svårigheterna".

Skolan arbetar med värdegrunden

På bygg- och anläggningsprogrammet uppger lärarna att de samverkar kring eleverna och att de har en gemensam syn på såväl värdegrund som kunskap. I arbetslaget har lärarna arbetat med kollegialt lärande om värdegrundsarbete med eleverna.

Det framkommer i intervjuer med elever att det är stor skillnad på den värdegrund som de lär sig i skolan, jämfört med vad de möter på många arbetsplatser. Det handlar exempelvis om att det är vanligt att möta rasism och sexism på APL-platser. Eleverna berättar att de ofta hanterar det genom att ignorera jargongen. Men de berättar också att de kan prata med handledaren om de inte trivs eller om de behöver byta APL-plats. Lärarna i gymnasiegemensamma ämnen intygar också att de har fångat upp sådana problem som eleverna mött under APL. Samtidigt upplever eleverna att de inte diskuterar dessa frågor i skolan, även om de känner att de alltid kan komma till läraren om de varit med om något som inte känns bra. De litar på sina lärare.

Rektorn berättar att det varje år förekommer att elever får byta APL-plats, bland annat på grund av rasistiska åsikter hos personer på vissa arbetsplatser. Men efter att skolan har sett till att handledarna går Skolverkets handledarutbildning, har det blivit förbättringar. Rektorn säger: "Tidigare gömde man sig bakom 'tonen är rå men hjärtlig', men det har blivit bättre nu".

Ett sätt att se till att det finns möjlighet för lärarna att skapa helhet och sammanhang i utbildningen för eleverna, är att lärarna får kompetensutveckling. Lärarna på Nacka gymnasium ger några sådana exempel. I år ska en av yrkeslärarna delta på den konferens som byggbranschen bjuder in till. Konferensen handlar om APL och APL-utveckling. När lärarna visar intresse kan fortbildning ordnas i dialog med oss, säger rektorn, och berättar vidare att skolan på olika sätt arbetar med kollegialt lärande, vilket också är en form av kompetensutveckling. Detta beskrivs i område 1.1.

Som tidigare angetts, genomför många handledare Skolverkets handledarutbildning. Detta har medfört, enligt intervjuer, att handledare och skola har en gemensam kunskapssyn, och än mer en gemensam värdegrund. I flera intervjuer framkommer det till exempel att eleverna allt mer sällan möter uttalad rasism på sina APL-platser.

2.2 Ger organisation och ledarskap förutsättningar för lärare att samverka i syfte att skapa helhet och sammanhang i utbildningen för eleverna?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorns arbete med att organisera och leda lärarnas arbete fungerar väl. Arbetslaget på bygg- och anläggningsprogrammet är organiserat så att det finns goda förutsättningar för många av lärarna att samverka. Exempelvis har lärarna i de flesta gymnasiegemensamma ämnena sina arbetsrum i närheten av byggsalen.

Organiseringen av arbetslag och scheman ger goda förutsättningar

På Nacka gymnasium är bygg- och anläggningsprogrammet organiserat med ett arbetslag i vilket både yrkeslärare och gymnasiegemensamma lärare ingår, vilket enligt lärarna ger mycket goda förutsättningar att samverka för eleverna.

Det framkommer i intervjuer att lärarna skulle önska att eleverna hade mer idrott eftersom de behöver det för att orka med sitt yrke. Samtidigt menar idrottsläraren att hen skulle behöva färre kurser för att frilägga tid för samverkan och samplanering. Men hen säger också att detta är mycket svårt att genomföra i och med tiden inte är oändlig. Istället har eleverna fått mer tid till matematik, eftersom skolan hade identifierat detta behov. Ett annat problem som lärarna framhåller som svårt att ändra på, är att de flesta av lärarna som undervisar i gymnasiegemensamma ämnen också undervisar på många andra program.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 30 maj 2018 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits eller planerats utifrån de utvecklingsområden som myndigheten identifierat.

Huvudmannen ska dessförinnan, senast den 1 september 2017, inkomma med en uppföljningsbar planering av hur man avser att arbeta för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna planering bör innehålla information om tydliga avstämningpunkter under arbetets gång.

Redogörelserna skickas till Skolinspektionen, per e-post, till eva.lanteli@skolinspektionen.se samt enhetvastersthlm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 40-2016:202) i de handlingar som sänds in.

2017-05-30

15 (15)

Dnr 40-2016:202

I ärendets slutliga handläggning har medbedömare Karin Lindqvist och juristen Ingegärd Hilborn deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Gabriel Brandström
Enhetschef

Ulrika Sutorius
Utredare

Bilagor

Bilaga 1 Författningsstöd